

iz naših knjižnica

Uređuje: Danko Škare

EJOL – Electronic Journals online Library

Ivana Pažur i Sofija Konjević

Knjižnica Instituta Ruđer Bošković

ejol@nippur.irb.hr

EJOL – Electronic Journals online Library je baza elektroničkih časopisa dostupna na adresi <http://ejol.irb.hr> (slika 1). Izgradnja baze pokrenuta je radi okupljanja “svih elektroničkih časopisa” na jednom mjestu, a financira je Ministarstvo znanosti i tehnologije u okviru projekata Primjene IT tehnologije.

Slika 1 – Početna stranica EJOL-a

Preko jedinstvenog sučelja korisnicima je osiguran pristup brojnim elektroničkim znanstvenim časopisima raspršenim na internetu, a ujedno dobivaju informaciju imaju li pravo koristiti cjeloviti tekst radova.

Kada knjižnica ostvaruje pristup malom broju elektroničkih časopisa, popis tekuće pretplate s poveznicama (link) na početne stranice (homepage) časopisa s napomenama o pristupu zadovoljava potrebe korisnika mada informacija o velikom broju besplatno dostupnih elektroničkih ostaje nepoznata.

Veliki izdavači (Elsevier, Springer, Wiley,...) okupljaju svoje časopise u posebne servise: Science Direct, Springer Link, Wiley Interscience, Blackwell Synergy i oni su najčešće poznati krajnjim korisnicima, no brojni časopisi malih izdavača, pojedinih društava i instituta ostaju skriveni u internetskom prostoru. Slično je i s hrvatskim znanstvenim časopisima, koji su uglavnom nepoznati međunarodnoj znanstvenoj zajednici i ne nalaze se u drugim sličnim bazama.

EJOL, kao jedinstvena baza elektroničkih časopisa dostupna svim članovima hrvatske akademske zajednice, pa i šire, omogućava brzo i lako pronalaženje takvih časopisa, napose besplatnih elektroničkih časopisa, kao i časopisa koji nude besplatno korištenje starijih godišta (besplatne arhive). Osim časopisa EJOL će okupljati i *hrvatski tisak* te *elektroničke arhive* koje nude besplatno ko-

rištenje velikog broja radova iz određenih predmetnih područja (npr. Chemistry preprint server).

U bazu se unose bibliografski podaci o časopisima, a osim osnovnih podataka kao što su naslov, izdavač, periodičnost i sl., navedena je i njihova indeksiranost u sekundarnim publikacijama. Podaci o tome pružaju se s internetskih stranica časopisa, tako da je vjerodostojnost podataka u nadležnosti izdavača. Administratori EJOL-a provjeravaju podatke jedino za Current Contents budući da je taj podatak značajan za hrvatske znanstvenike.

Također se unosi kratica naslova koja je i pretraživa, što omogućava otkrivanje punog naslova.

Baza funkcionira na principu skupnog kataloga u koji registrirane knjižnice mogu unositi nove naslove koji su istog časa dostupni i korisnicima iz drugih ustanova (trenutačno je registrirano 28 knjižnica). Premda časopis ima elektroničku inačicu na internetu, to nužno ne znači da korisnik ima pravo korištenja cjelovitog teksta. Uz pomoć pet grafičkih simbola korisnicima se signalizira mogu li koristiti cjeloviti tekst radova, a dodatni simbol označava posjeduje li knjižnica tiskanu inačicu za tekuću godinu (tablica 1).

Tablica 1 – Tumačenje grafičkih simbola za razinu dostupnosti cjelovitog teksta

	besplatan pristup cjelovitom tekstu za sve korisnike EJOL-a (prvenstveno tekuća godina)
	besplatan arhiv odnosno starija godišta časopisa za sve korisnike EJOL-a
	nema pristupa – ili časopis ne nudi pristupanje cjelovitom tekstu uopće ili ustanova ne pretplaćuje pristup cjelovitom tekstu
	institucijska pretplata – cjeloviti tekst dostupan je korisnicima knjižnice koja pretplaćuje naslov (prvenstveno tekuća godina)
	pristup arhivi za instituciju za korisnike pojedinih knjižnica dostupna su starija godišta časopisa koji je bio pretplaćen
	institucijska pretplata tiskane inačice za tekuću godinu

Svaka knjižnica dobiva vlastito sučelje pa ovisi s kojeg sučelja krećete u potragu za nekim naslovom čiji će simbol biti uz naslov (slika 2, slika 3). Svaka knjižnica odgovorna je za ažurnost podataka u pogledu razine pristupa za svoju knjižnicu.

Slika 2 – Simbol razine dostupnosti za *Marine chemistry* na sučelju Sveučilišne knjižnice Rijeka

Slika 3 – Simbol razine dostupnosti za *Marine chemistry* na sučelju Knjižnice Instituta Ruđer Bošković

Časopise je moguće izlistati abecedno, pregledavati po područjima (podjela se temelji na UDK klasifikaciji), izdavačima ili pretraživati.

Mogućnosti pretraživanja su standardne po naslovu, ISSN-u i ključnim riječima a osim toga moguće je izlistati sve naslove nekog izdavača i naslove prema razini dostupnosti cjelovitoga teksta, tiskanu tekuću periodiku i tiskanu tekuću periodiku financiranu od strane MZT-a, zatim hrvatske časopise i ograničiti pretragu prema tipu publikacije (časopis, hrvatski tisak, elektronički arhiv) i inačici (samo elektronički časopisi, samo tiskani časopisi, elektronički + tiskani).

Situacija oko pristupanja cjelovitom tekstu nekog časopisa može biti prilično zamršena, tj. početna stranica časopisa može biti na jednoj adresi, a radovi na drugoj, stoga da bi se ubrzalo pristupanje do samog teksta, u takvim je slučajevima ispod naslova vidljiva poveznica "cjeloviti tekst" koja vodi izravno do radova.

U slučajevima gdje postoje posebno su uz naslov istaknute poveznice koje vode izravno na "upute za autore" za pisanje i slanje radova u određeni časopis te poveznica na "tekući broj" s najnovijim radovima.

Trenutačno je u bazi oko 7000 naslova, od toga 382 nudi besplatan pristup cjelovitim tekstovima, 104 nudi besplatan pristup starijim godištim (arhiv) i 55 je hrvatskih naslova.

Korisnost i praktičnost takvog načina organiziranja elektroničkih časopisa nedvojbeno je za knjižničare (brže informiranje korisnika o pristupu, proširenje fonda, brža razmjena informacija o fondu elektroničkih časopisa) i za korisnike (velik broj elektroničkih časopisa na jednom mjestu s ažurnim informacijama o pristupu), stoga su daljnji ciljevi usmjereni na unos što većeg broja časopisa te izgradnju modula za unos *hrvatskog tiska* i *elektroničkih arhiva* koji se još ne nalaze u bazi, zatim na promociju projekta, uključivanje knjižnica i posebno na edukaciju knjižničara i korisnika.